Anexă
la **Ordinul Ministrului Educației nr. 1030 din 06 decembrie 2016**

RECOMANDĂRI

cu privire la educaţia interculturală în instituțiile de învățământ superior

În vederea realizării prevederilor **Strategiei de dezvoltare a educaţiei pentru anii 2014-2020 „Educaţia-2020”**, aprobată prin **Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14.11.2014**, Ministerul Educației a elaborat și propune spre implementare *Recomandările pentru realizarea educaţiei interculturale în instituțiile de învățământ superior.*

În condițiile globalizării continue a vieții economice, sociale și politice, crește mobilitatea oamenilor de pretutindeni, fenomen care a afectat și Republica Moldova. Una din competențele de bază ale succesului mobilității oamenilor din toată lumea reprezintă **competența lor interculturală**.

Spre regret, cetățenii noștri au conștientizat deficitul de abilități de comunicare interculturală doar atunci, când s-au confruntat cu probleme lingvistice, sociale, psihologice, comportamentale etc., ajunși la muncă peste hotarele Republicii Moldova. În același timp, constatăm că în țara noastră devine tot mai evidentă divizarea societății din punct de vedere etnic, implicit, multicultural; izolarea regională a unor comunități ale minorităților naționale, care se consideră mai puțin implicați în viața social-economică şi politică din țară.

În scopul depășirii acestei disensiuni interetnice și sociale, conform normelor legale, statul asigură, în ariile locuite tradiţional de persoane aparținând minorităţilor naţionale, în limita posibilităţilor sistemului educaţional, ca persoanele respective să beneficieze de condiţii corespunzătoare de a învăţa limba lor maternă, de a primi o educaţie în această limbă la nivelul învățământului obligatoriu. Astfel, pentru depășirea izolării minoritarilor etnici și consolidarea societății moldovenești, statul asigură condiţiile necesare pentru studierea limbii române în toate instituţiile de învățământ, inclusiv prin creşterea ponderii disciplinelor studiate în limba română în instituţiile de învățământ general cu altă limbă de predare.

La nivelul învățământului superior, una din competențele-cheie ale studentului reprezintă competenţa de comunicare în limbi străine. Conform **Codului educației nr. 152/2014**, statul asigură condiţii de formare şi dezvoltare a competenţelor de comunicare în cel puţin **două limbi de circulaţie internaţională**.

Pentru realizarea acestor prevederi legale, *Planul-cadru pentru studii superioare (ciclul I - licență, ciclul II - master, studii integrate, ciclul III – doctorat),* aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 1045 din 29 octombrie 2015, la componenta de formare a abilităţilor şi competenţelor

generale prevede **obligatoriu un curs de limbă străină** cu aplicare în domeniul de formare profesională, oferit începând cu anul I de studii.

Se recomandă instituţiilor de învățământ superior constituirea şi extinderea sistemului de predare a unor unităţi de curs în limbi străine. În funcție de posibilitățile instituției, pot fi oferite **2 limbi străine** și studierea specialității în *context cross-cultural* (îndeosebi recomandat pentru domeniile orientate spre activitatea internațională).

Suplimentar, planurile de învățământ pentru grupele academice alolingve, indiferent de domeniul de formare profesională, vor include **obligatoriu un curs de limbă română de comunicare**, inclusiv *Tehnici de comunicare/ Corespondenţa de afaceri* etc. În scopul facilitării inserţiei pe piaţa muncii a absolvenţilor din grupele alolingve, pentru această categorie de studenţi se vor introduce, obligatoriu, la anii superiori unități de curs de specialitate cu predare în limba română.

Este firesc că limba joacă un rol semnificativ în dezvoltarea personală şi socială a studentului. Astfel, limba nu este considerată doar ca un mijloc de comunicare, ci şi ca o axă-cheie pentru **dezvoltarea gândirii, formarea identităţii şi dezvoltarea personalităţii**. Învățarea unei limbi străine consolidează în acelaşi timp şi conştiinţa limbii materne, ameliorând nivelul de competenţă şi potenţialul persoanei de a-şi îmbogăţi experienţele culturale, contribuind la dezvoltarea proceselor cognitive, la consolidarea încrederii în sine şi a cunoaşterii de sine.

În Raportul Consiliului Europei despre *Celebrarea diversităţii lingvistice* se menţionează că persoanele bilingve /plurilingve sunt avantajate şi din punctul de vedere al gândirii. S-a demonstrat că ei **progresează** mai repede decât persoanele monolingve în anumite domenii de dezvoltare cognitivă şi că ei sânt în multe privinţe mai creativi în competenţele lor profesionale.

Se știe că în cadrul Uniunii Europene cunoaşterea doar a unei limbi străine pe lângă limba maternă se dovedeşte a fi insuficientă, se recomandă studierea a două – trei limbi străine, iar formarea specialiştilor plurilingvi este preocuparea atât a facultăţilor de profil, cât şi a celor non-filologice. Integrarea țării noastre în spațiul unic european reprezintă, în primul rând, un beneficiu pentru generaţia tânără a Republicii Moldova, care urmează a fi educată/ formată în spiritul valorilor democraţiei, libertății, **unității prin diversitate culturală și spirituală**. În aspirația cetățenilor noștri de a obține și de a beneficia de avantajele cetățeniei europene, este necesară conștientizarea obiectivului de a construi o nouă identitate europeană pe baza apartenenței noastre naționale și etnice.

Evident, un pilon important în acest sens este cunoașterea limbilor străine, care face viitorii absolvenţi competitivi pe piaţa muncii din țară, dar și în spațiul e*uropean.* Mai mult, sistemul educațional ar trebui să asigure interacțiuni culturale autentice, prin învățarea limbilor, familiarizarea cu tradițiile, cultura, realitățile social-economice etc. Or, formarea profesională este în relaţie directă cu formarea **culturii generale a studentului**, învățământul superior având sarcina de a pregăti omul ca

element activ al vieţii sociale şi ca forţă de muncă, dar şi ca **subiect al propriei formări cultural-spirituale**.

Actualmente, s-a modificat scopul învăţării limbilor străine, deoarece problema se pune nu de a cunoaşte două, trei sau mai multe limbi luate izolat, ci de a forma un **repertoriu comunicativ,** în care sunt antrenate toate competenţele lingvistice, aceasta presupunând ca studenţii să-şi dezvolte o competenţă lingvistică în baza mai multor limbi.

În contextul Republicii Moldova, domeniul educaţiei interculturale reprezintă o provocare din mai multe privințe:

- ✓ educaţia interculturală deocamdată nu este conştientizată de toți cetățenii noștri ca factor esenţial în asigurarea echilibrului social şi naţional;
- ✓ curriculumul naţional, inclusiv cel universitar, în mare măsură, are un caracter monocultural;
- ✓ educaţia interculturală nu a devenit obiectul unor cercetări sistemice susținute.

Conform pct. 29 din *Planul-cadru pentru studii superioare*, în cadrul *Componentei de orientare socio-umanistică,* se recomandă includerea unor cursuri opționale despre cultură universală şi naţională / Interculturalitate, Comunicare/ Educație interculturală etc.

Evident, educaţia interculturală nu trebuie să se limiteze exclusiv la conţinuturi specifice transmise în cadrul unei discipline particulare. Este fundamental să se consolideze abordarea sa **interdisciplinară,** includerea subiectelor ce țin de **etica, limba, religia, patrimoniul cultural, tradițiile, mentalitatea altor popoare** în conținuturile unităților de curs / modulelor de specialitate; informații care ar oferi studenților oportunități de dezvoltare personală, ar da spațiu pentru discuții asupra **stereotipurilor și prejudecăților greșite** și evidența unor caracteristici pozitive ale diferitor etnii, **abordarea pozitiva a diferențelor.**

Totodată, educaţia interculturală nu poate fi concepută doar în cadrul mediului universitar, ci în asociere cu **extracurricula.** Sarcina importantă pentru educaţia interculturală nu este restricţionată doar la sistemul formal de educaţie, ci se răsfrânge asupra indivizilor permițându-le să-şi modifice credinţele, valorile şi judecăţile prezente, transferându-le „spre alţii”.

În acest sens, conducerea universității urmează să includă în planurile sale educaționale mai multe **acțiuni de promovare a diversității lingvistice și culturale**: festivaluri internaționale, sărbători tradiționale ale etniilor din republică, lecții publice tematice, expoziții de creație, crearea cluburilor de dezbateri, invitarea ambasadorilor/ diplomaților acreditați în țara noastră pentru discuții cu studenții, organizarea diferitor festivități, serate, discuții la o cafea etc. cu elevii/ studenții din UTA Găgăuzia, raionul Taraclia, raioanele de Est ale republicii, dar și studenții străini care își fac studiile la universitățile din Republica Moldova, studenți din România, Ucraina, Rusia, Bulgaria, Polonia etc.

Un rol important în promovarea educației interculturale revine **structurilor de autoguvernanță studențească**, care promovează şi reprezintă interesele educaţionale, profesionale, sociale, culturale, morale şi economice ale tuturor studenţilor, atât în cadrul vieţii universitare, cât şi în contextul societăţii Republicii Moldova şi europene; realizează şi sprijină proiecte şi programe sociale şi culturale pentru studenţi; stabilesc relaţii cu organizaţii naţionale şi internaţionale care au scopuri similare.

În acest sens, sunt binevenite **acordurile de colaborare** cu organizațiile studențești din diferite țări, informarea și promovarea **mobilităților academice și schimburilor culturale**, activități comune de **voluntariat,** elaborarea **proiectelor comune**, a **parteneriatelor internaționale**, susținerea activităților de **cercetare științifică** a studenților prin organizarea conferințelor, seminarelor, congreselor științifice internaționale.

Cel mai important demers pedagogic reprezintă orientarea studenților spre evaluarea propriilor reprezentări sociale și culturale. Această ar fi o primă reflecție în procesul de educare interculturală, următoarele - le propunem discipolilor noștri, inclusiv: 1) să se imagineze „din afară”; 2) să înțeleagă lumea în care trăiesc; 3) să se informeze despre realități diferite; 4) să vadă pozitiv diferențele; 5) să-și dezvolte atitudinile pozitive, valorile și comportamentele.

Evident, pentru obținerea rezultatelor dorite este nevoie de un climat agreabil, studenților să li se inducă emoţii pozitive şi să li se ofere **conţinuturi de interes**. În procesul de formare şi educare interculturală, achiziţiile de cunoştinţe, formarea priceperilor şi deprinderilor, modelarea atitudinilor culturale trebuie să se producă interactiv. Deşi fiecare individ tinde să se concentreze asupra propriei identităţi culturale, sunt oportunități pentru o „**învăţare transformativă**”, pentru conștientizarea faptului că nu există culturi superioare, respectiv inferioare, deoarece culturile nu se compară.

Concluzionăm că studenții urmează să fie îndrumaţi în vederea achiziţionării de cunoștințe vaste şi funcţionale despre cultura naţională şi universală, fenomen care necesită cunoașterea mai multor limbi străine de circulație internațională, în special a limbii engleze, iar competența interculturală să fie formată prin toate dimensiunile educației și formării profesionale, prin diferite arii curriculare și activități extracurriculare.

Doina Usaci, tel. 022 233213